

גליון תזרני בהלכה, אגדה ומוסר

דברי מאיר

מאוצרותיו של הרדה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

שבת התשפ"ג

גליון מס' 55

השיעור השבועי בהלכה ואגדה של מורנו הרב שליט"א אי"ה מידי יום רביעי בשעה 18:15 בבנין הישיבה הגדולה 'הכמות שלמה' רח' הזייד"א 21, בית וגן - ירושלים

אמר רבי מאיר

המאמר החודשי

ממורנו הרב שליט"א

אדם, תתחדש!

< מדוע לא נפל ה'פור' של המן הרשע בחודש שבט? >

אנחנו נכנסים כעת לחודש שבט - וכבר הזכרתי פעמים רבות שאם יש איזה חג באותו החודש הרי שזה משפיע על החודש כולו!

ובאמת מצאתי פעם מציאה נפלאה בספר "חזון למועד" להגאון ר' אריה לייב שפירא שליט"א משגיח דישיבת פוניבז' לצעירים, שהביא בשם "תרגום שני" על מגילת אסתר שמונה שם כל חודש מדוע לא נפל הפור של המן, ומבואר שם שבחודש שבט לא נפל הפור כיוון שיש זכות לישראל בחודש שבט שבו יש את ראש השנה לאילנות וממילא יש זכות לכל חודש זה, ומבואר כיסוד הנ"ל כמה חשוב החג שמשפיע על כל החודש, וכמה חשוב חודש שבט שבו חל ט"ו בשבט.

< מה הקשר בין האדם לעץ השדה? >

אבל באמת צריך להבין מה היא חשיבותו של ט"ו בשבט בקשר לענייני האדם? הרי יום זה הוא ראש השנה לאילנות כמבואר במשנה ראש השנה (ב ע"א) אך לא התבאר שם מה הוא הקשר לאדם, והנה, כתוב בפסוק (יברים כ', י"ט): "כי האדם עץ השדה"

וכו', ובפשטות הפסוק בא לומר שהאדם אינו דומה לעץ השדה ולכן מה לו ולמלחמה שבני האדם נלחמים ביניהם, ולכן אסור לקצוץ את העצים של המלחמה - וכמו שפירש רש"י (שם), אמנם בספרי המחשבה (פרי צדיק" להרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א - "שפת אמת" להרה"ק ר' יהודה אריה לייב מגור זיע"א) האריכו לבאר [יודוע מה שאמרו חז"ל: "שבעים פנים לתורה" ו"כפטיש יפוצץ"] שיש קשר בין העץ לבין האדם, והוא סוד הכתוב: "כימי העץ ימי עמי", ויש ביום זה של ט"ו בשבט בחודש זה של ט"ו בשבט התחדשות חדשה גם לאילנות וגם לאדם, ובאדם זה מתבטא בהתחדשות חדשה של תורה, והוא סוד מה שאמרו חז"ל: שבט"ו בשבט עולה השרף באילנות (מובא ברש"י - ראש השנה י"ד - ד"ה "הואיל") וכן

> מוה"ר שליט"א בפירות טיש', לבוש בבגד שיראין לכבוד היום

< במציגת כוס 'משקה' שרף, מתוך שירה וחדות מצוה

סוד מה שאמרו חז"ל: שבט"ו בשבט ירדו רוב גשמי שנה [גמרא: "יצאו רוב גשמי שנה" וברש"י שם: "רוב גשמי שנה", שיש עוד לרמז בזה שירדת כל הגשמיים ומכאן והלאה מתחילה לעלות הרוחניות, ואכמ"ל].

ויש דרשה על זה ממור"ר מרן הגאון ר' עזריאל אויערבאך שליט"א ("קובץ שיחות" - הוצאת ישיבת "משכן שלמה") שיש להתחזק מט"ו בשבט יותר בתורה כיוון שהוא התחדשות חדשה לאדם, וממילא מכוח דברים אלו נבין את חשיבותו של חודש זה שיש בו התחלה חדשה ואם יש כזאת זכות של התחלה ועוד התחלה חדשה של תורה ודאי שלא יכולה לחול גזירתו של המן, וכמו שאמרו חז"ל: "תורה מגנא ומצלא בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה" - וממילא יש זכות גדולה לכל ימי חודש זה.

< הכח המיוחד שיש בהתחלה והתחדשות

חז"ל מספרים על ריש לקיש שהיה ראש השודדים ור' יוחנן ראה אותו והבטיח לו את בתו לאישה באם הוא יבוא ללמוד תורה, וריש לקיש היה באותו הזמן באמצע לעבור נהר גדול בקפיצה אחת, וכשהסכים לר' יוחנן לבוא ללמוד אצלו תורה הרי שהוא לא הצליח לעבור את הנהר בחזרה, והטעם לזה כי הוא קיבל על עצמו עול תורה ואמרו חז"ל: "תורה מתשת כוחו של אדם", ובזוהר הקדוש ביאר ש"תורה מתשת כוחו של אדם" היינו כוחות היצר הרע וכל כוחות הרע, וגם בזה יבואר עניין ריש לקיש שלא יכול היה לעבור בחזרה, שהרי כל כוחות האדם מונעים מחמת המרץ שיש לו בתוכו והדברים שהוא משתוקק להם, וממילא כשירד לו החשק לבריונות ולשודדות והוא קיבל על עצמו עול תורה מיד נחלשו כוחות הרע שבו והוא לא יכול היה לקפוץ בחזרה, ומזה נראה כמה כוח יש בהתחלה חדשה והתחדשות חדשה של תורה שאפילו הקבלה לכד כבר משפיעה, ואת זה יש לנו בחודש זה. שנזכה בעז"ה לנצל את החודש הזה ולהצליח בתורה, ושיהיה לנו התחלה חדשה מתוך שמחה, בריאות, ורוב נחת, אמן!

אור החיים

פרקי חיים מרובותינו הקדושים שיום פקידת שנתם בהודש זה

ביום א' שבט חל היארצייט של הגאון האדיר ר' משה שיק - המהר"ם שיק זיע"א (נפטר בשנת תרל"ט) - מגדולי המשבים שבדורו ומגדולי רבני הונגריה והעולם היהודי כולו. ממנו אפשר ללמוד מה היא התמדה, לפי שמסופר עליו שבצעירותו לא היה יכול ללמוד ובמלך רב למד עוד ועוד עד שנעשה גדול הדור ממש [ועבר אלחנן עוזר ברגר שיח' מוסיף: היה אומר על עצמו: מאז מעמד הר סיני לא היה אדם קשה הבנה כמוני בתורה! ובכל אופן התעלה כל כך]. מרן הגאון ר' עובדיה יוסף זצוק"ל מחשיבו מאוד בתשובותיו, וכתב שאע"פ שרוב הפוסקים מקילים בענין כתיבת התאריך הלוועזי על שטרות וכדו' מן הראוי לכתחילה לחוש לדעת המהר"ם שיק ולכתוב רק תאריך עברי, וטעמו לפי שכתוב בפסוק: "ושם אלוהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך", וסבר המהר"ם שזה איסור מדאורייתא, ובאמת אני תמיד כותב את התאריך העברי שבה"א כגון בארץ ישראל זה קביל חוקית על כל המסמכים, וזה דאן שמי שמקפיד על זה מקדש שם שמים [אגב, מרן הגר"ע זיע"א כתב שאם כבר נאלץ לכתוב את התאריך הלוועזי עדיף שיכתוב אותו בשם החודש ולא במספר של החודש כי המספר הוא סופר לע"ז לדעת המהר"ם - וכמו שאומר הבה"ח עקיבא רוזן שיח'], זיע"א.

< דמות דיוקנו של מהר"ם שיק זיע"א צילום: ויקיפדיה

ביום כ"ב שבט חל יום ההילולא של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, שמפורסם בכל תפוצות ישראל. ונאמר כאן כמה דברים בשמו, כפי שראיתי בספר "אמת ואמונה":

- א. אמרו חז"ל במדרש שיר השירים "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח שאפילו עגלות וקרוניות עוברים שם". ואמר על זה: "ובלבד שיהיה הפתח מופלש מצד לצד, ולא נקב בעלמא!".
- ב. במשנה באבות אמרו: "אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד" - ושאל: מדוע לא יתכן שיהיה "בור ירא חטא"? ותירץ: "בור" פירושו ריק מתורה, והרי שנינו במסכת פאה "ותלמוד תורה כנגד כולם", ואיך יתכן שאדם כזה יהיה ירא חטא? הרי אילו היה ירא חטא היה ירא מחטא זה של ביטול תורה!
- ג. קראתי בספר "חסידיים מספרים" (להגרש"י זווין זצ"ל), שפעם הגיע אליו אחד שהיה "חכם בעיניו". ושאלו הרבי: האם יודעים אתם פשט בפסוק בקהלת "לא לחכמים לחם"? שתק הלה, והרבי ביאר: הפשט הוא, שהקב"ה אומר לזה שחכם בעיניו, אם חכם אתה בעיניך, לך נא ותדאג לעצמך ללחם לאכול...

ת.נ.צ.ב.ה.

מתוך השיעור העובעני של מוה"ר שליט"א: גליון מס' 25 - ל"ב שבט תשע"ח, גליון מס' 139 - כ"ט סבת תשפ"א

קאורי האש

סיפורי מופת והנהגות קודש מגדולי ומאורי הדור שליט"א

זכה דורנו להתעטר בכתר שמו הטוב של הצדיק כ"ק אדמו"ר מזלאטשוב - נתניה שליט"א (נולד בכ"ג שבט תשס"ג), שהוא מצאצאי המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע, בנו של כ"ק אדמו"ר רבי יחיאל מיכל מיקלוביץ' זי"ע (נפטר בכ"ב טבת תשע"ה), ואחיו הגדול של כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי מאיר זי"ע (שנסתלק בחטף ב"ח סיון תשע"ו).

לפני כמה שנים (כמזומה בשנת תשס"ח), יצא לאור מכתביו [בעריכת הרב אלון ארביב] קונטרס 'מחזיק ברכה' אשר כשמו כן הוא - אוסף ביאורים ופירושים נפלאים מרבותינו זי"ע על המשנה האחרונה שבמסכת עוקצין: "אמר רבי יהושע בן לוי, עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר, להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר, ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום". עוד מובא שם ליקוט נפלא על חשיבות לימוד משניות בכל יום. ואשרי הזוכה להתענג מקונטרס זה, ולקיים!

לכבוד יום הבהיר, נביא האצטע מדרשה נפלאה שונשא כ"ק הגהמ"ח אדמו"ר שליט"א בסעודה לכבוד הוצאת הקונטרס הנ"ל (הובא בסופו) שנערכה ביא"צ של הרה"ק ר' זושא מאינפולי זי"ע שאף הוא בחודש זה - להבחל"ח:

"היום (ב' בשבט) יומא דהילולא של הרה"ק רבנו ר' זושא מאנפולי - אחיו הקטן של הרה"ק רבי אלימלך מליז'נסק זי"ע, שכידוע הוקיר ר' אלימלך את אחיו ר' זושא בגורמו לו להתקרב לחסידות - הרבי ר' זושא קירבו למגיד ממזריטש זי"ע ובזכות כך הפך ר' אלימלך לחסיד, ור' אלימלך כידוע אהב מאד את אחיו שקרא שם ספרו "נעם אלימלך" על שם אחיו בתחילה - כידוע "זיס" באידיש זה נעם.

"מסופר שר' זושא רצה ללמוד נגלה, והרבי ר' שמואל [שמעלקע] מניקלשבורג רצה ללמוד נסתר, ונפגשו שני הצדיקים, והרבי רצה ללמוד נגלה מהרבי שמעלקע וכן להיפך, ור' שמעלקע רצה ללמד את ר' זושא קודם מסכת ברכות ופתח במילים הפותחות "מאימתי קורין את שמע בערבית" וכו', ושאל ר' זושא את פשט המילים, השיבו הרב: "מאיזה זמן מתחיל לקרות את שמע בערבית", ר' זושא לא קיבל את הפשט כמות שהוא, אז ר' שמעלקע אמר לו: נו, טוב, תאמר את ה"פשט" כפי שאתה חושב. ר' זושא אמר: "מאימתי!!! שקוראים את ערבית באימה ברחת ובזיע, מאימתי - היינו מאימה, וכאשר אמר ר' זושא כבזה אימה - ר' שמעלקע פחד ואמר לו שאין צורך שהוא ללמדו, וכל אחד יישאר בהשגותיו הוא, ומיד 'תתפרדה החבילה'..."

"ימים על ימי מלך תוספי, שנותיו כמו דור דוד", עד ביאת גואל צדק, אמן.

מורנו הרב שליט"א מתברך מפי כ"ק אדמו"ר מזלאטשוב - נתניה שליט"א

קאידת עינים

הלכה, אגדה ומנהג בענייני דיומא

מקצת הלכות ומנהגי יום ט"ו בשבט

א. אמירת תחנון בט"ו בשבט ובמנחה שלפניו

כתב השו"ע (ס' ק"א ס"ה) שלא נופלים על פניהם בט"ו בשבט, ועוד שהוא אחד מהימים שלא נופלים על פניהם היינו שאין נפילת אפים גם במנחה שלפניו, לפי שיש ימים שבהם עצמם לא אומרים תחנון אבל במנחה שלפניהם כן אומרים ויש ימים שאין אומרים תחנון גם במנחה שלפניהם ואחד מהם הוא ט"ו בשבט ומזה רואים כמה יום זה גדול - כי סוד העניין הזה שלא אומרים נפילת אפים במנחה שלפני יו"ט כי מחצות מתחיל להתנצץ האור של היום טוב וכמו בערב שבת - וא"כ חייגן שט"ו בשבט הוא יו"ט שמביא אור גדול.

ב. אכילת פירות בט"ו בשבט

וכתב שם המ"ב בשם המוג"ל בשם ספר תיקון יששכר [ספר קבלה קדמון]: "ונהגו האשכנזים לאכול בו [בט"ו בשבט] מפירות האילן" ובספר "כף החיים" (להגרי"ח סופר זיע"א - שחי לפני כ-80 שנה) כתב: "זכעת נהגו כן גם הספרדים" - ובאמת כן הוא מנהג כל ישראל לאכול פירות בט"ו בשבט.

ג. תרומות ומעשרות משנה זו לשנה אחרת

ובאמת עפ"י נגלה ענינו של ט"ו בשבט - כמבואר במשנה (ראש השנה ב' ע"א): "באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי בית הלל אומרים בחמשה עשר בו" שלבית שמאי זה באחד בשבט ולבית הלל הוא בט"ו בשבט, וביאור העניין: שאין לעשר פירות משנה זו לשנה אחרת [וכמו שאין לעשר פירות שאינם מן המוקף וכד' כי צריך להיות להם שייכות זה עם זה] היינו שאי אפשר לעשר את הפירות שחנטו בשנה זו עם הפירות שחנטו בשנה אחרת והזמן הקובע לשנה הוא ט"ו בשבט, ואין להאריך בזה כי כיום בדרך כלל הפירות בחנויות מעושרים ויש תעודת כשרות ואף שיש מקפידים לעשר מה שקונים וכמו שהקפיד מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל לרוב האנשים אין זה נפק"מ כ"כ, וא"כ עפ"י נגלה יש ביום זה רק שייכות הלכתית גרידא.

ד. סוד היום הזה - "כי האדם עץ השדה"

אנחנו בתורת הסוד האריכו הרבה בגדול מעלת יום זה, וראשון לכל הוא רבינו השל"ה הקדוש שכתב שהיות שכתוב בפסוק: "כי האדם עץ השדה" ממילא היות זה יום דין על האילן והאדם הוא כמו אילן יש לזה משמעות גם לאנשים - ולכן כתב שיש לעשות תשובה ביום ט"ו בשבט ולפי מעשי בני אדם ביום זה כך יהיו הפירות של השנה שאחריה, [יש לציין שבפשוטו של פסוק זה שמדבר על ענין שלא להשחית את העצים כשביאים למלחמה על עיר, ביאר רש"י וכי העץ אדם הוא שאתה מערב אותו במלחמה? עיי"ש אך ע"כ שבעים פנים לתורה] וכן האריכו בזה הרה"ק ר' צדוק מלובלין זיע"א ועוד, והרה"ק ר' נתן מברסלב זיע"א כתב שאכילת הפירות ביום ט"ו בשבט גורמת להעלות את הנשמות המוגלגלים בפירות האילן ע"י הברכה שמברכים עליהם ביום זה, יש לציין שכענין זה מצאנו ביום "הושענא רבה" שעפ"י נגלה (עי' מ"ב ה' ה"ח) הוא יום תפילה על הנמים כי בחג ידונו על הנמים והיות וחיי האדם תלויים במים יש לכוון בו היטב בתפילה, ועפ"י סוד האריך בזה"ק שאז מסתיימים ימי הדין ונפלים הפתקים מן השמים - ושבעים פנים לתורה.

ה. אכילת אתרוג והתפילה על האתרוג בט"ו בשבט

כתב בספר "בני יששכר" שהיות והמשנה כתבה: "לאילן" בלשון יחיד, זה רומז על האילן הידוע היינו אתרוג של עץ הדעת והוא מאריך שם בסוד שיש ענין גדול בט"ו בשבט להתפלל על האתרוג ובאמת יש תפילה על האתרוג [אומר הבה"ח משה ירקוני שיחי': תיקן אותה מרן ה"ב איש חי" זיע"א, זה נכון, זה בספרו "לשון חכמים" (ס' ל"ז) אך הוא תיקן אותה עפ"י ה"בני יששכר" הנ"ל והוא בעצמו כתב שאמרו האשכנזים שיום זה הוא גדול לבקש על האתרוג, עיי"ש], כמו"כ יש ענין גדול לאכול ביום זה אתרוג - ושמעתי מהמקובלים שמי שאוכל אתרוג בט"ו בשבט מובטח לו שלא ימות באותה שנה במיתה משונה היינו שלא בדרך הטבע.

(מתוך 'הטיעור השבעי' של מוה"ר שליט"א - גליון מס' 141, י"ד שבט תשפ"א)

אזרה - זו תורה

מכתבי תורה והוראה של מורנו הרב שליט"א

למה אהבתי את צב ליהייה עלם ונלכת רביה' אמת יש ל' הנהגה הנוהג
ולמה אהבתי את צב ליהייה עלם ונלכת רביה' אמת יש ל' הנהגה הנוהג

(תמוז התשפ"א)

למרן הגאון האדיר רבי מאיר שליט"א עתה שכבר לא צריך ללבוש מסיכה בגלל הקורונה, אפילו במקום סגור עם אנשים וכן באוטובוסים לא צריכים יותר להלביש מסיכה, וזה הצלה וישועה ושמחה גדולה לכולם האם אפשר לברך שהחיינו על זה? בברכת כהנים באהבה כעתירת גמליאל הכהן רבינוביץ מח"ס "גם אני אודך" ו"פרסד יוסף החדש" על המועדים.

פורטל התוכן התורני של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' < ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < קונטרסים < גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א < ועוד < נכנסו לכתובת: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/> או בלחיצה על הקישור: מכון 'דברי מאיר'